

Datum

Yttrande

Adress

August Palms Plats 1

Diarienummer

STK-2022-1067

Till

Justitiedepartementet

Remiss från Justitiedepartementet - Alla tiders föräldraskap - ett stärkt skydd för barns familjeliv (SOU 2022:38)

Ju2022/02331

Sammanfattning

Malmö stad ställer sig generellt positiv till utredarens slutsatser. Utredningen har lämnat ändamålsenliga förslag som bedöms leda till en mer sammanhållen och jämlik lagstiftning samt bidra till ökad jämställdhet och stärka barns rättigheter. Malmö stad har dock vissa synpunkter vad gäller den föreslagna regleringen av hävande av föräldraskap, och då specifikt bestämmelserna kring godmanskap. Malmö stad har även vissa synpunkter vad gäller förslagen om föräldrafullmakt och hur detta förhåller sig till annan lagstiftning, umgängesrätt för sociala föräldrar samt förslagets bedömda ekonomiska konsekvenser.

Yttrande

Generella kommentarer och synpunkter

Malmö stad bedömer att utredningen har lämnat ändamålsenliga förslag och vill särskilt understryka att de åtgärder för att underlätta kontinuitet i barns familjerelationer som föreslås i utredningen är av stor vikt framför allt för barn med funktionsnedsättningar. Barn med funktionsnedsättningar löper högre risk att växa upp i familjer som präglas av konflikter, vilka kan leda till separation och förlust av för barnet viktiga relationer. En könsneutral lagstiftning avseende föräldraskap ökar möjligheterna att stödja kontinuitet i familjerelationerna och en självständig talerätt till sociala föräldrar i vissa fall innebär att barns rätt till umgänge bättre baseras på hur relationen till viktiga vuxna faktiskt ser ut, snarare än den rättsliga kvalificeringen. Även möjligheten till vuxenadoption för att bekräfta faktiska familjeband i fler fall än idag är av särskild vikt för barn med funktionsnedsättningar.

Avsnitt 12.3 Hävande av föräldraskap för den förälder som inte fött barnet

Malmö stad ser positivt på förslaget om att 11 kap. 3 b § införs i föräldrabalken. Det är positivt att föräldrar inte ska kunna missbruka barnets talerätt i egna syften och att det införs ett krav på synnerliga skäl för att barnet vid en mogen ålder själv ska kunna föra sin talan. Utredningen har dock inte problematiserat de konsekvenser det kan innebära för barn med intellektuella funktionsnedsättningar som saknar förutsättningar att föra sin egen talan och

som enligt nuvarande lagstiftning kan företrädas av en god man enligt 11 kap. 2 § FB. Malmö stad ser att det finns en risk att barn över 15 år med intellektuella funktionsnedsättningar lider rättsförlust om de ska föra sin egen talan trots att de saknar den förmågan. Det saknas i utredningen överväganden av alternativet att låta förordnande av god man enligt 11 kap. 3 b § fungera på ett liknande sätt som god man enligt 20 kap. 2 § 2 stycket FB förordnas idag. En sådan god man bör ha den juridiska kompetens som krävs för att kunna föra barnets talan i domstol. I Malmö stad är en god man som har förordnats för att företräda ett barn i mål om hävande av faderskap sällan den som utför det faktiska arbetet att föra barnets talan, utan detta sköts i regel av jurister. I och med att jurister redan idag arbetar med den här typen av mål bör de kunna förordnas som god man och ha rätt till ersättning av allmänna medel som bekostas av staten.

Utredningen föreslår att de allmänna reglerna om godmanskap ska gälla i tillämpliga delar. Detta innebär att överförmyndaren enligt 11 kap. 17 a § FB på begäran av rätten ska lämna förslag på god man. Om förslaget kommer att innebära att överförmyndaren i en övervägande del av fallen av rätten åläggs att lämna förslag på god man, bör en ändring av 11 kap. 17 a § 3 stycket övervägas på så sätt att även i de fall överförmyndaren ansöker om ett förordnande av god man enligt 11 kap. 3 b § FB ska överförmyndaren då också lämna förslag på god man.

Av utredningens förslag till 11 kap. 3 b § 2 stycket framgår att rätten ska förordna god man för barnet om barnet är motpart i ett mål om hävande av föräldraskap. Av förslaget till 3 kap. 3 § framgår att barn som har fyllt 15 år för sin egen talan. Malmö stad anser att det i förslaget till 11 kap. 3 b § 2 stycket tydligare bör framgå att barn som har fyllt 15 år även i dessa fall för sin egen talan. Nuvarande lydelse kan tolkas på så sätt att god man ska förordnas för barnet oavsett ålder.

Avsnitt 14.9 Föräldrafullmakt – en ny form av fullmakt

Malmö stad anser att förslaget om föräldrafullmakt är ändamålsenligt i förhållande till det i utredningen beskrivna syftet. Malmö stad ställer sig dock tveksam till att föräldrafullmakt ska regleras i en egen lag istället för att inkluderas i föräldrabalken. Fördelarna med detta överväger inte nackdelarna och svårigheterna att få en god överblick över tillämplig lagstiftning.

Utredningen har inte heller problematiserat de eventuella konsekvenserna förekomsten av en föräldrafullmakt kan ha i fråga om bedömningen av vårdnadshavarens möjligheter att återigen ansvara för den dagliga omsorgen om ett barn med hjälp av en föräldrafullmaktshavare i mål om vårdnadsöverflyttning och tvångsvård enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga, LVU.

Utredningen saknar vidare överväganden och resonemang om föräldrafullmaktens förhållande till annan lagstiftning, såsom 6 kap. 6 § första stycket socialtjänstlagen (2001:453) och kommuniseringsskyldigheten enligt 25 § förvaltningslagen (2017:900).

Enligt utredningens förslag ska registreringen av föräldrafullmakten inte föregås av lämplighetsbedömningar utan enbart av en kontroll av några få otvetydiga kriterier. Utredningen bedömer risken för missbruk av en föräldrafullmakt som liten, men innehåller inga eller mycket få och ytliga analyser av de situationer där en föräldrafullmakt kan komma att missbrukas. Utifrån det uppdrag som Malmö stad har inom ramen för socialtjänsten och de erfarenheter som finns där bedöms att riskerna har förminskats i utredningen. Vad gäller återkallande av föräldrafullmakt hänvisar utredningen till nämndens möjlighet att föra talan om vårdnad och ytterst till möjligheten eller skyldigheten att ingripa med stöd av LVU. Dessa är båda mycket ingripande åtgärder som ska ha föregåtts av noggranna utredningar och proportionalitetsbedömningar, och som bör tillgripas i undantagsfall. En behörighet för socialnämnden att återkalla en föräldrafullmakt hade, i avsaknad av förebyggande lämplighetskontroller, kunnat avhjälpa de menliga situationer som ett missbruk av en föräldrafullmakt skulle kunna orsaka.

Det kan även ifrågasättas varför det inte uppställs att även vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna är folkbokförda i landet när fullmakten anmäls.

Malmö stad ifrågasätter även utredningens förslag att en föräldrafullmakt ska kunna upphöra på anmälan av ett barn som fyllt 12 år. Även om barn har rätt att komma till tals och deras inställning ska tillmätas betydelse anser Malmö stad att risken för att barn tvingas bära ett alltför stort ansvar överväger de fördelar som finns med den föreslagna åldersgränsen.

Avsnitt 14.10 Barns rätt till umgänge med sociala föräldrar stärks

Malmö stad delar utredarens slutsats om att sociala föräldrar i vissa fall bör ha självständig talerätt i frågor om umgänge. Malmö stad delar även slutsatsen att detta skulle leda till bättre överensstämmelse mellan svensk lagstiftning och barnkonventionens artikel 9 om rätten att upprätthålla sin relation med den som enligt konventionen är likställd med en rättslig förälder.

Förslaget om talerätt tycks dock utgå från en konventionell umgängestvist och utredningen har inte berört hur denna talerätt skulle kunna aktualiseras eller göras gällande i ett mål om vårdnadsöverflyttning enligt 6 kap. 8 § FB (jfr NJA 1993 s. 666, NJA 2014 s. 307).

Utredningen tycks även helt ha förbisett en bedömning av huruvida den självständiga talerätten och därmed också genom dom eller avtal fastställd umgäingsrätt kan bli föremål för beslut om umgäingsbegränsning enligt 14 § andra stycket 1 LVU, som för närvarande endast är tillämplig på vårdnadshavare och *föräldrar* med reglerade umgäingsrätt.

Avsnitt 16.2.6 Konsekvenser för kommunerna

Malmö stad delar inte utredningens bedömning att förslagen kommer att innebära försumbara kostnadsökningar för landets socialnämnder. Enbart förslaget om ett utökat

ansvar att hålla informations- och samarbetsamtal med så kallade sociala föräldrar kommer med stor sannolikhet att innebära en ökad arbetsinsats och därmed också ökade kostnader.

Ordförande

.....
Karin Stjernfeldt Jammeh (S)
.....

Sekreterare

.....
Pernilla Mesch
.....